

Euskal elitearen eraketa

Azaroan Hego Euskal Herriko Eliteak: boterearen azterketa ikerketa lana aurkeztu zen. Ikerketa, talde lana izan da eta EHUko Jon Diaz Egurrolak zuzendu du, Paulo Iztuetairen laguntzarekin. Halaber, ikerketa eta argitalpena Ipar Hegoa eta Manu Robles Arangiz fundazioek finantzatu dute. Horregatik, harro sentitzen gara bi euskal sindikatu nagusiak ados jarri ditugulako horrelako proiektu bat burutzeko.

Ikerketak atal ugari ditu eta nagusiki elitearen alde teorikoak eta geure erakunde publiko eta pribatuaren jokatzaren duen protagonismoa aztertzen dira. Izan ere, lehenbizi jakin behar da zer ulertzen den eliteaz eta gero elite horren formakuntza ikusten da. Laburbilduta, elitea jendarteko erakundeetako goi karguek osatzen dute, zeinek ospe handi eta lansari bikainak eskuratuko dituzten. Bestalde, elitea osatzen duten kideek, gehienek, unibertsitate ikasketak dituzte, Hego Euskal Herriko bost unibertsitatetaren burutuak: hiru pribatu eta bi publiko. Horrez gain, kide batzuek kanpoan eskuratu zuten unibertsitate titulua.

Unibertsitate publikoei dagokienez euskaldunok defizit esanguratsua genuen, zaila egiten baitzen ulertzea gurea bezalako herrialde garatu batek bakarra ere ez izatea. Bitartean, Deustun jesuitak bere unibertsitate pribatua zeukaten (1886) non euskal agintari askok ikasketak burutzen zituzten. Geroago,

Gehienak gizonezkoak dira eta euskara gutxi batzuek ezagutzen dute. Gehiengoaren formakuntza unibertsitate pribatu garestietan burutu da

Iruñean Opus Deik berea sortu zuen (1952). EHU, teorian, 1980an legeztatu zen, EAERI atxikita, baina urte ugari zerramatzan Espainiako Estatuako zenbait unibertsitatetaren pean tituluak eskaintzen eta euskal elitea elikatzen: Bilboko "Escuela de Comercio" (1818), gaur egun Ekonomia Fakultatera txertatuta; Ingeniaritza Eskola (1897); eta Ekonomia Fakultatea (1953), Sarririkoko Fakultatea 1964ean ireki bazen ere. Euskal elitea eratze aldera hiru fakultate hauek ere bere protagonismoa izan dute.

Euskal elitearen eratze prozesu horretan unibertsitate publikoaren pribatizatze prozesua azpimarratu behar dugu. 80ko hamarkadan unibertsitate ikasketak gauzatzeko aukerak izugarri zabaldu ziren. Edozein maila ekonomikotako seme-alabek unibertsitate ikasketak burutzeko aukera berdina izan-

**BALEREN BAKAIKOA
AZURMENDI**
EKONOMIALARIA

go zituzten, baita "jendarte eskaileran" igotzeko parada paregabea ere. Baina, mende berri honen hasieran, Europako Batasunak markatuta, "bikaintasuna" helburu bilakatu zitzaigun. Ondorioz, ikerketa zentro pribatu-publiko aunitz sortu dira EHUren babesean eta baliabide publiko andana bideratu zaie: irakasle-ikertzaileak eta finantza baliabideak. Horrela, EBren "bikaintasun" eskaera etorkizuneko euskal elitera heltzeko galbahe gehigarri bat izango da.

Osasungintzan ere antzeko fenomeno gertatzen ari zaigu. Izan ere, Osakidetza osasun zerbitzu publikoa eskaintzen duen erakunde publikoa da, baina atzean dauden zerbitzu andana, hala nola analisirako laborategiak, kontsultaklinika pribatuak, tratamendu bereziak eta abar, enpresa pribatuek gauzatzen dituzte. Eliteko sendagileek haien profesioa enpresa hauetan ere burutuko dute, Osakidetza ospitaletan egikaritzen duten lanaz gain.

Euskal enpresa handienetako aginte postuetan dauden kargudunek, enpresen jabetza publikoa zein pribatua izan, euskal elitearen parte garrantzitsua osatzen dute. Hauen artean, gehienak gizonezkoak dira eta euskara gutxi batzuek ezagutzen dute. Bestalde, talde botereitsu honetako gehiengoaren formakuntza unibertsitate pribatu garestietan burutu da. Beraz, familia aberatsek aukera gehiago izango dute euskal elitea osatzen jarraitzeko. ●